

Katowice, 24 czerwca 2026 r.

Fundacja Transgresja
Ul. Kopernika 14
40-064 Katowice
www.transgresja.org.pl

Pani Maja Nowak
Sekretarz Stanu
Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób
Niepełnosprawnych
Ministerstwo Rodziny, Pracy
i Polityki Społecznej

Szanowna Pani Minister,

W imieniu Fundacji Transgresja przekazuję stanowisko „Uznanie głuchoniewidzenia za odrębną niepełnosprawność w Polsce. Argumenty systemowe i postulaty zmian”, poparte przez niżej wskazanych sygnatariuszy i sygnatariuszki.

Nie jest to kolejny materiał do ogólnej analizy ani głos w luźnej debacie terminologicznej. Jest to stanowisko dotyczące konkretnej luki w polskim systemie orzekania, danych publicznych i wsparcia osób z niepełnosprawnościami.

Głuchoniewidzenie nie jest sumą niepełnosprawności wzroku i niepełnosprawności słuchu. Jest odrębną sytuacją funkcjonalną, która wpływa na komunikowanie się, dostęp do informacji, orientację przestrzenną, przemieszczanie się, bezpieczeństwo, samodzielność, edukację, pracę i uczestnictwo społeczne. Obecny system orzekania nie rozpoznaje tej odrębności w sposób konsekwentny, co powoduje, że osoby głuchoniewidome nadal pozostają niewidzialne w orzecznictwie i danych publicznych.

Sprawa nie jest nowa. Problem był podnoszony przez środowisko osób głuchoniewidomych od wielu lat, był przedmiotem działań rzeczniczych, wystąpień instytucjonalnych i wcześniejszych prób zmian systemowych. Dalsze odkładanie decyzji nie może być traktowane jako neutralne działanie administracji publicznej. Oznaczałoby utrzymywanie stanu, w którym osoby

głuchoniewidome są nadal dopasowywane do kategorii tworzonych dla innych grup, zamiast być rozpoznawane zgodnie z rzeczywistym sposobem funkcjonowania.

Szczególne znaczenie ma obecnie projekt „Przebudowa modelu orzekania o niepełnosprawności”, którego liderem jest Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Jeżeli projekt ten ma rzeczywiście prowadzić do nowoczesnego, funkcjonalnego i zgodnego z Konwencją ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami modelu orzekania, głuchoniewidzenie musi zostać w nim uwzględnione od początku. Pominięcie tego tematu na etapie projektowania nowych narzędzi, formularzy, procedur, systemów informatycznych, kryteriów oceny i wytycznych utrwaliłoby dotychczasowy błąd na kolejne lata.

W związku z tym zwracamy się o pilne wskazanie, w jaki sposób temat głuchoniewidzenia zostanie uwzględniony w projekcie przebudowy modelu orzekania o niepełnosprawności.

W szczególności oczekujemy informacji:

1. czy głuchoniewidzenie zostanie uwzględnione w założeniach obecnie projektowanego modelu orzekania;
2. na jakim etapie prac projektowych temat ten zostanie podjęty;
3. kto będzie odpowiedzialny za przygotowanie propozycji dotyczących głuchoniewidzenia;
4. w jaki sposób zostaną włączone osoby głuchoniewidome oraz organizacje reprezentujące ich doświadczenie;
5. czy nowe formularze, narzędzia oceny i systemy informatyczne będą umożliwiały rozpoznanie głuchoniewidzenia oraz gromadzenie danych publicznych dotyczących tej grupy;
6. czy zespoły orzekające otrzymają wytyczne dotyczące łącznego wpływu ograniczenia wzroku i słuchu na funkcjonowanie osoby.

Nie wystarczy odpowiedź, że temat zostanie przeanalizowany. Analizy, postulaty i wystąpienia trwają od lat. Obecnie konieczne jest wskazanie konkretnego miejsca głuchoniewidzenia w prowadzonym projekcie oraz sposobu, w jaki zostanie ono uwzględnione w przyszłym systemie orzekania.

Fundacja Transgresja deklaruje gotowość do udziału w roboczym spotkaniu oraz do przedstawienia szczegółowych argumentów wynikających z doświadczenia osób głuchoniewidomych, praktyki wsparcia, dostępności, komunikacji i rzecznictwa. Oczekujemy

jednak, że udział środowiska nie będzie miał charakteru wyłącznie symbolicznego, lecz zostanie realnie wpisany w proces projektowania rozwiązań.

Zwracamy się o pisemną, konkretną odpowiedź bez zbędnej zwłoki, nie później niż w terminie 14 dni od otrzymania niniejszego pisma. Termin ten wynika z pilnego charakteru sprawy oraz z faktu, że projekt przebudowy modelu orzekania już jest realizowany. Każde dalsze opóźnienie zwiększa ryzyko, że głuchoniewidzenie ponownie zostanie pominięte na etapie, na którym zapadają kluczowe decyzje systemowe.

W załączeniu przekazujemy stanowisko Fundacji Transgresja wraz z argumentami systemowymi i postulatami zmian.

Z poważaniem:

Krzysztof Wostal
Prezes Zarządu
Fundacji Transgresja

Grzegorz Kozłowski
Członek Rady
Fundacji Transgresja
Prezes Zarządu
Polskiej Fundacji
Osób Słabostyszających

Sygnatariusze i sygnatariuszki stanowiska:

- Jadwiga Bobet
- Andrzej Brzeziński - Przewodniczący Zarządu Głównego Polskiego Związku Niewidomych
- Krzysztof Chęciak – Sekretarz Zarządu Mazowieckiego Klubu Sportowego Niestyszających i Głuchoniewidomych "Arkadia"
- Kinga Chmielewska - Członkini Zarządu Stowarzyszenia Tłumaczy Polskiego Języka Migowego
- Alicja Ertl
- Marzena Ertl
- Zdzisław Ertl
- Barbara Fechner
- Weronika Szymańska-Gątarek - Członkini Zarządu Stowarzyszenia Tłumaczy Polskiego Języka Migowego
- Karolina Ginejko - Prezes Zarządu Fundacji Civica
- Katarzyna Gromadzka
- Barbara Grześ
- Andrzej Haciuk
- Joanna Huczyńska - Członkini Zarządu Stowarzyszenia Tłumaczy Polskiego Języka Migowego
- Grzegorz Jakubiec - Polski Związek Niewidomych Koto w Lublinie
- Karolina Jucha
- dr Tomasz Kasprzak - Instytut Socjologii, Uniwersytet Śląski w Katowicach
- Natalia Koziół
- Alicja Lipska
- Wit Lipski
- Anna Makowska
- Jerzy Marczukiewicz – Prezes Zarządu Mazowieckiego Klubu Sportowego Niestyszających i Głuchoniewidomych "Arkadia"
- Przemysław Migdał
- Kamila Myk
- Przemysław Nastaj - Podkarpackie Stowarzyszenie Głuchych
- Monika Naumowicz
- Anna Nawrot
- Agnieszka Nowicka

- Elżbieta Oleksiak - Kierownik Centrum Rehabilitacji w Instytucie Tyflogicznym Polskiego Związku Niewidomych
- Katarzyna Binder-Olibrowska - Uniwersytet Medyczny w Łodzi
  - Nina Opejda - Fundacja Świat w Dłoniach
  - Agnieszka Pałubicka – tłumacz-przewodnik SKOGN
  - Katarzyna Piotrowska
  - Dariusz Sienkiewicz
  - Kamila Skalska - Prezeska Stowarzyszenia Tłumaczy Polskiego Języka Migowego
  - Ewa Skrajnowska - Fundacja Świat w Dłoniach
  - Maciej Szanser
  - Grzegorz Wójkowski - Prezes Zarządu Stowarzyszenia Aktywności Obywatelskiej Bona Fides
  - Paweł Wójtowicz
  - Piotr Zasadzki
  - Bogusława Żywna

Załącznik:

Uznanie głuchoniewidzenia za odrębną niepełnosprawność w Polsce. Argumenty systemowe i postulaty zmian.